

OBSAH

[KAPITOLA DEVATENÁCTÁ]

THOMAS ROBERT MALTHUS

[1. MALTHUSOVA ZÁMĚNA KATEGORIÍ ZBOŽÍ A KAPITÁL]	9
[2. VULGÁRNÍ POJETÍ „ZISKU ZE ZCIZENÍ“ V MALTHUSOVĚ PODÁNÍ. MALTHUSOVY NEJAPNĚ PŘEDSTAVY O NADHODNOTĚ]	14
[3. SVÁR MEZI PŘÍVRŽENCI MALTHUSOVÝMI A RICARDOVÝMI VE DVACÁTÝCH LETECH 19. STOLETÍ. SPOLEČNÉ RYSY V JEJICH POSTOJI K DÉLNICKÉ TRÍDĚ]	18
[4. MALTHUSOVA JEDNOSTRANNÁ INTERPRETACE SMITHOVY TEORIE HODNOTY. JAK MALTHUS VYUŽÍVÁ NESPRÁVNÝCH SMITHOVÝCH TEZÍ V POLEMICE PROTI RICARDOVI]	19
[5. SMITHOVA TEZE O NEMĚNNÉ HODNOTĚ PRÁCE V MALTHUSOVĚ INTERPRETACI]	22
[6. JAK MALTHUS VYUŽÍVÁ RICARDOVY TEZE O MODIFIKACI ZÁKONA HODNOTY V BOJI PROTI PRACOVNÍ TEORII HODNOTY]	24
[7. MALTHUSOVA VULGÁRNÍ DEFINICE HODNOTY. NÁZOR NA ZISK JAKO NA PŘÍRÁŽKU K CENĚ. MALTHUSOVA POLEMIKA PROTI RICARDOVU POJETÍ RELATIVNÍ MZDY]	27
[8. NESOULAD MALTHUSOVÝCH NÁZORŮ NA PRODUKTIVNÍ PRÁCI A AKUMULACI S JEHO POPULAČNÍ TEORIÍ]	30
[a)] <i>Produktivní a neproduktivní práce</i>	30
[b)] <i>Akumulace</i>	31
[9.] KONSTANTNÍ A VARIABILNÍ KAPITÁL [V MALTHUSOVĚ POJETÍ]	31
[10.] MALTHUSOVA TEORIE HODNOTY [DOPLŇUJÍCÍ POZNÁMKY]	34
[11.] NADVÝROBA. „NEPRODUKTIVNÍ SPOTŘEBITELÉ“ ATD. [MALTHUSOVA OBHAJOBA MARNOTRATNOSTI „NEPRODUKTIVNÍCH SPOTŘEBITELŮ“ JAKO PROSTŘEDKU PROTI NADVÝROBĚ]	36
[12. SOCIÁLNÍ PODSTATA MALTHUSOVY POLEMIKY PROTI RICARDOVI. JAK MALTHUS PŘEKRUČUJE SISMONDIHO NÁZORY NA ROZPORY BURŽOAZNÍ VÝROBY. APOLOGETICKÉ POZADÍ MALTHUSOVY INTERPRETACE TEZE O MOŽNOSTI VŠEOBECNÉ NADVÝROBY]	48
[13. JAK RICARDOVCI KRITIZUJÍ MALTHUSOVO POJETÍ „NEPRODUKTIVNÍCH SPOTŘEBITELŮ“]	56

- [14. REAKČNÍ ÚLOHA MALTHUSOVÝCH SPISŮ A JEJICH PLAGIÁTORSKÝ CHARAKTER. MALTHUSOVA APOLOGETIKA EXISTENCE „VYŠŠÍCH“ A „NÍŽŠÍCH“ TRÍD] 58
- [15. VÝKLAD MALTHUSOVÝCH ZÁSAD V ANONYMNÍM SPISE „OUTLINES OF POLITICAL ECONOMY“] 60

[KAPITOLA DVACÁTÁ]

ROZKLAD RICARDOVSKÉ ŠKOLY 66

1. ROBERT TORRENS 66
- (a) *Smith a Ricardo o vztahu průměrné míry zisku a zákona hodnoty* 66
- (b) *Torrensův zmatek v určování hodnoty prací a v zdroji zisku. Částečný návrat k Adamu Smithovi a ke koncepci „zisku ze zcizení“* 68
- (c) *Torrens a pojem výrobních nákladů* 76
2. JAMES MILL [NEZDAŘENÉ POKUSY ŘEŠIT ROZPORY RICARDOVSKÉHO SYSTÉMU] 81
- (a) *Směřování nadhodnoty a zisku. Scholastika v otázce vyrovnávání míry zisku. Zredukování jednoty protikladů na jejich bezprostřední totožnost* 82
- (b) *Millovy neplodné pokusy uvést směnu mezi kapitálem a prací do souladu se zákonem hodnoty. Částečný návrat k teorii poptávky a nabídky* 85
- (c) *Mill nerozumí regulující úloze průmyslového zisku* 95
- (d) *Poptávka, nabídka, nadvýroba [Metafyzická koncepce bezprostřední totožnosti poptávky a nabídky]* 97
- (e) *Prévost [Odmítnutí některých závěrů Ricarda a Jamese Milla. Pokusy dokázat, že neustálé zmenšování zisku není nevyhnutelné]* 101
3. POLEMICKÉ SPISY 106
- a) *„Observations on certain Verbal Disputes...“ [Skepticismus v politické ekonomii; nahrazení teoretických sporů spory o slova]* 107
- b) *„An Inquiry into those Principles“ [Nepochopení rozporů kapitalistické výroby, které vyvolávají krizi]* 114
- c) *Thomas de Quincey [Neschopnost překonat skutečné nedostatky ricardovského hlediska]* 121
- d) *Samuel Bailey* 122
- [a. Povrchní relativismus ve výkladu kategorie hodnoty u autora „Observations on certain Verbal Disputes“ a u Baileyho. Problém

- ekvivalence. Odmítnutí pracovní teorie hodnoty jako základny politické ekonomie] 122
- [β. Zmatek v otázce hodnoty práce a zisku kapitalisty. Baileyho záměna imanentní míry hodnoty s vyjádřením hodnoty ve zboží nebo penězích] 145
- [γ. Záměna hodnoty a ceny. Baileyho subjektivistické hledisko] 156

4. McCULLOCH 164

- [a) *Vulgarizace a úplný rozklad ricardovského systému pod rouškou jeho důsledného výkladu. Cynická apologetika kapitalistické výroby. Nesvědomitý eklekticismus*] 164
- [b) *Překroucení pojmu práce jeho rozšířením na přírodní procesy. Ztožňování směnné a užité hodnoty*] 172

5. WAKEFIELD [NĚKOLIK NÁMITEK PROTI RICARDOVĚ TEORII O „HODNOTĚ PRÁCE“ A POZEMKOVÉ RENTĚ] 183

6. STIRLING [VULGÁRNÍ VYSVĚTLENÍ ZISKU VZÁJEMNÝM VZTAHEM POPTÁVKY A NABÍDKY] 184

7. JOHN STUART MILL [NEPLODNÉ POKUSY ODVODIT BEZPROSTŘEDNĚ Z TEORIE HODNOTY RICARDOVSKOU TEZÍ O NEPŘÍMÉ ÚMĚRNOSTI MEZI MÍROU ZISKU A VELIKOSTÍ MZDY] 186

- [a) *Záměna míry nadhodnoty s mírou zisku. Prvky koncepce „zisku ze zcizení“. Zmatená koncepce „zálohovaných zisků“ kapitalistů*] 186
- [b) *Zdánlivá změna míry zisku při spojení výroby konstantního kapitálu s jeho zpracováním v rukou jednoho kapitalisty*] 207
- [c) *O vlivu změny hodnoty konstantního kapitálu na nadhodnotu, zisk a mzdu*] 212

[8. ZÁVĚR] 231

[KAPITOLA DVACÁTÁ PRVNÍ]

PROTIKLAD EKONOMŮ
(NA ZÁKLADĚ RICARDOVSKÉ TEORIE) 232

1. [PAMFLET] „THE SOURCE AND REMEDY OF THE NATIONAL DIFFICULTIES ETC.“ 232

- [a) *Názor na zisk, rentu a úrok jako nadpráci dělníků. Vzájemný vztah mezi akumulací kapitálu a takzvaným „pracovním fondem“*] 232
- [b) *O směně mezi kapitálem a důchodem při prosté reprodukci a při akumulaci kapitálu*] 240

- [c] *Zásluhy autora pamfletu a teoretický zmatek v jeho názorech. Význam jím nadhozených otázek o úloze zahraničního obchodu v kapitalistické společnosti a o „volném čase“ jako opravdovém bohatství]* 245
2. RAVENSTONE [NÁZOR NA KAPITÁL JAKO NADVÝROBEK DĚLNÍKŮ. ZÁMĚNA ANTAGONISTICKÉ FORMY KAPITALISTICKÉHO VÝVOJE S JEHO OBSAHEM. ODTUD PRAMENÍCÍ NEGATIVNÍ POMĚR K PLODŮM KAPITALISTICKÉHO ROZVOJE PRODUKTIVNÍCH SIL] 251
3. HODGSKIN 256
- [a] *Teze o neproduktivnosti kapitálu jako nutný důsledek Ricardovy teorie]* 257
- [b] *Polemika proti ricardovské definici kapitálu jako akumulované práce. Koncepte koexistující práce. Podceňování významu zpředmětněné minulé práce. Stávající bohatství v poměru k pohybu výroby]* 260
- [c] *Takzvané hromadění jako pouhý jev oběhu [Zásoba atd. — rezervodry oběhu]* 273
- [d] *Hodgskinova polemika proti koncepci kapitalistova „hromadění“ životních prostředků pro dělníky. Hodgskinovo nepochopení skutečných příčin fetišizace kapitálu]* 282
- [e] *Úrok z úroku; na tom založený [výklad] poklesu míry zisku* 290
- [f] *Hodgskin o společenském charakteru práce a o poměru kapitálu a práce]* 305
- [g] *Formulace základních Hodgskinových tezí v jeho knize „Popular Political Economy“]* 307
- [h] *Hodgskin o moci kapitálu a o převratu ve vlastnickém právu]* 310
- [4.] BRAY JAKO PROTIKLAD EKONOMŮ 310

[KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ]

RAMSAY

- [1. POKUS ROZLIŠOVAT MEZI KONSTANTNÍM A VARIABILNÍM KAPITÁLEM. NÁZOR NA KAPITÁL JAKO NEPODSTATNOU SOCIÁLNÍ FORMU] 316
- [2. RAMSAYOVY NÁZORY NA NADHODNOTU A HODNOTU. ZREDUKOVÁNÍ NADHODNOTY NA ZISK. NEUSPOKOJIVÉ VYSVĚTLENÍ VLIVU ZMĚNY V HODNOTĚ KONSTANTNÍHO A VARIABILNÍHO KAPITÁLU NA MÍRU A NA MASU ZISKU] 318
- [3. RAMSAY O DĚLENÍ „HRUBÉHO ZISKU“ NA „ČISTÝ ZISK“ (ÚROK) A „PODNIKATELSKÝ ZISK“. APOLOGETICKÉ PRVKY V JEHO NÁZORECH NA „PRÁCI DOZORU“, NA „POJIŠTĚNÍ, KTERÝM SE KRYJE RIZIKO“, A NA „NADZISK“] 341

[KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ]

CHERBULIEZ

350

- [1. ROZLIŠOVÁNÍ DVOU ČÁSTÍ KAPITÁLU: ČÁST, KTEROU TVOŘÍ STROJE A SUROVINY A ČÁST, KTEROU TVOŘÍ „FOND ŽIVOTNÍCH PROSTŘEDKŮ“ PRO DĚLNÍKY] 350
- [2. O PROGRESÍVNÍM POKLESU MASY DĚLNÍKŮ V POMĚRU K VELIKOSTI KONSTANTNÍHO KAPITÁLU] 352
- [3. CHERBULIEZ TUŠÍ, ŽE PRO MÍRU ZISKU JE ROZHODUJÍCÍ ORGANICKÉ SLOŽENÍ KAPITÁLU. JEHO ZMATEK V TĚTO OTÁZCE. CHERBULIEZ O „ZÁKONU PŘIVLASTNOVÁNÍ“ ZA KAPITALISMU] 357
- [4. O AKUMULACI JAKO ROZŠÍŘENÉ REPRODUKCI] 367
- [5. PRVKY SISMONDISMU U CHERBULIEZE. O ORGANICKÉM SLOŽENÍ KAPITÁLU. ABSOLUTNÍ ZMENŠOVÁNÍ VARIABILNÍHO KAPITÁLU V ROZVINUTĚJŠÍCH SFÉRÁCH KAPITALISTICKÉ VÝROBY. ZMĚNA HODNOTOVÉHO POMĚRU MEZI KONSTANTNÍM A VARIABILNÍM KAPITÁLEM PŘI NEMĚNÍCÍM SE ORGANICKÉM SLOŽENÍ KAPITÁLU. ORGANICKÉ SLOŽENÍ KAPITÁLU A RŮZNÉ POMĚRY MEZI FIXNÍM A OBĚŽNÝM KAPITÁLEM. ROZDÍLY V OBRATU KAPITÁLU A JEJICH VLIV NA ZISK] 369
- [6. CHERBULIEZOVO EKLEKTICKÉ SPOJOVÁNÍ VZÁJEMNĚ SE VYLUČUJÍCÍCH KONCEPCÍ RICARDA A SISMONDIHO] 383

[KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ]

RICHARD JONES

386

1. REVEREND RICHARD JONES, „AN ESSAY ON THE DISTRIBUTION OF WEALTH, AND ON THE SOURCES OF TAXATION“, ČÁST I: RENTA, LONDÝN 1831 [PRVKY HISTORICKÉHO CHÁPÁNÍ POZEMKOVÉ RENTY. JONESOVA PŘEVÁHA NAD RICARDEM V JEDNOTLIVÝCH OTÁZKÁCH TEORIE POZEMKOVÉ RENTY A JEHO CHYBY V TĚTO OBLASTI] 386
2. RICHARD JONES, „AN INTRODUCTORY LECTURE ON POLITICAL ECONOMY, DELIVERED AT KING'S COLLEGE, LONDON, 27TH FEBRUARY, 1833. TO WHICH IS ADDED A SYLLABUS OF COURSE OF LECTURES ON THE WAGES OF LABOR“, LONDÝN 1833 [POJEM „EKO-
NOMICKÉ STRUKTURY NÁRODA“ A POKUS CHARAKTERIZOVAT POMOCÍ NĚHO RŮZNÉ TYPY SPOLEČENSKÉHO ŘÁDU. JONESŮV ZMATEK V OTÁZCE „PRACOVNÍHO FONDU“] 400
3. RICHARD JONES, „TEXT-BOOK OF LECTURES ON THE POLITICAL ECONOMY OF NATIONS“, HERTFORD 1852 406

[a) Zárůdky historického chápání kapitalistického výrobního způsobu

ve spojení s buržoazním fetišismem v názoru na kapitál jako „akumulovanou zásobu“. Problém produktivní a neproduktivní práce]

[b) Jones o vlivu kapitalistické výroby na rozvoj produktivních sil. O podmínkách použití dodatečného fixního kapitálu]

[c) Jones o akumulaci a míře zisku. O zdroji nadhodnoty]

PŘÍLOHY

DŮCHOD A JEHO ZDROJE. VULGÁRNÍ EKONOMIE

- [1.] VÝVOJ ÚROKOVÉHO KAPITÁLU NA ZÁKLADNĚ KAPITALISTICKÉ VÝROBY [FETIŠIZACE VZTAHŮ KAPITALISTICKÉHO VÝROBNÍHO ZPŮSOBU. ÚROKOVÝ KAPITÁL – NEJJASNĚJŠÍ VÝRAZ TOHOTO FETIŠISMU. VULGÁRNÍ EKONOMOVÉ A VULGÁRNÍ SOCIALISTÉ O ÚROKU Z KAPITÁLU]
2. ÚROKOVÝ KAPITÁL A OBCHODNÍ KAPITÁL A JEJICH VZTAH K PRŮMYSLOVÉMU KAPITÁLU. STARŠÍ FORMY. ODVOZENÉ FORMY
- [3. OSAMOSTATNĚNÍ JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ NADHODNOTY VE FORMĚ RŮZNÝCH DŮCHODŮ. VZTAH MEZI ÚROKEM A PRŮMYSLOVÝM ZISKEM. IRACIONÁLNOST FETIŠIZOVANÝCH FOREM DŮCHODU]
- [4. PROCES KOSTNATĚNÍ PŘEMĚNĚNÝCH FOREM NADHODNOTY A JEJICH STÁLE VĚTŠÍHO ODDĚLOVÁNÍ OD JEJÍ VNITŘNÍ PODSTATY – NADPRÁCE. ÚROKOVÝ KAPITÁL JAKOŽTO NEJKRAJNĚJŠÍ STUPEŇ TOHOTO PROCESU. APOLOGETICKÝ NÁZOR NA PRŮMYSLOVÝ ZISK JAKOŽTO „KAPITALISTOVU MZDU“]
- [5. PODSTATNÝ ROZDÍL MEZI KLASICKOU EKONOMIÍ A VULGÁRNÍ EKONOMIÍ. ÚROK A RENTA JAKOŽTO KONSTITUJÍCÍ PRVKY TRŽNÍ CENY ZBOŽÍ. POKUS VULGÁRNÍCH EKONOMŮ DÁT IRACIONÁLNÍM FORMÁM ÚROKU A RENTY RACIONÁLNÍ ZDÁNÍ]
6. BOJ VULGÁRNÍHO SOCIALISMU PROTI ÚROKU (PROUDHON). NEPOCHOPENÍ VNITŘNÍ SOUVISLOSTI MEZI ÚROKEM A SYSTÉMEM NÁMEZDNÍ PRÁCE]
- [7. K HISTORII PROBLÉMU ÚROKU. LUTHEROVA PŘEVAHA NAD PROUDHONEM V POLEMICE PROTI ÚROKU. ZMĚNY V NÁZORECH NA ÚROK V SOUVISLOSTI S VÝVOJEM KAPITALISTICKÝCH VZTAHŮ]

POZNÁMKY

SEZNAM LITERATURY A PERIODICKÝCH PUBLIKACÍ

JMENNÝ REJSTRÍK

POSTAVY Z MYTOLOGIE A KRÁSNÉ LITERATURY

VYSVĚTLENÍ CIZÍCH SLOV A ODBORNÝCH TERMÍNŮ

SEZNAM VAH, MĚR A MINCÍ